

Les preguntes prèvies (I)

EN ELS SEGÜENTS DOS ARTICLES S'ANALITZEN ALGUNES DE LES PREGUNTES QUE S'HAN FET AL LLARG DELS DARRERS QUATRE O CINQ ANYS SOBRE UNA POSSIBLE CATALUNYA INDEPENDENT

Catalunya és un subjecte polític que pot expressar legítimament la seva voluntat en una consulta plebiscitària? La

Constitució espanyola afirma que la sobirania resideix en el poble espanyol. Això significa, indirectament, que un referèndum d'autodeterminació d'una part del territori espanyol no és possible. Tot i així, l'origen de la Constitució i, en general, de la democràcia a Espanya es basa en una interpretació molt laxa tot just de la noció de sobirania establerta pel franquisme.

És a dir, sense una reinterpretació radical d'aquesta noció, la democràcia no hauria pogut arribar a Espanya per mitjà de la Ley para la Reforma Política aprovada en referèndum el 15 de desembre del 1976. A la Ley Orgánica del Estado de 1967, article 1. 2, s'afirmava que "Al Estado incumben el ejercicio de la soberanía a través de los órganos adecuados a los fines que ha de cumplir". Una dècada després, a l'article primer de la Ley para la Reforma Política de 1977, s'afirma en canvi que "La democracia, en el Estado español, se basa en la supremacía de la Ley, expresión de la voluntad soberana del pueblo". El canvi era substancial i contradeia manifestament la lletra i l'esperit de la setena de les Leyes Fundamentales del Estado (1938-1977), anterior a aquesta, en la mesura que no la derogava. En definitiva, llavors érem -i ara som- davant d'una qüestió política que demanava i continua demanant acords *polítics*, no una mera interpretació jurídica dels preceptes constitucionals.

Es donen precedents en la història recent del país en què la legitimitat política hagi prevalgut sobre la legalitat? El cas més evident és la restauració *gestual* de la Generalitat Republicana en la figura de Josep Tarradellas. Cal tenir present que el 17 d'octubre del 1977, la Consti-

FERRAN
SÁEZ MATEU

tució espanyola encara no s'havia aprovat. Tot i així, Tarradellas va ser el president de la Generalitat fins al 24 d'abril del 1980. Aquest període de temps constitueix, en tots els sentits, una anomalia només explicable per la voluntat política de consens, no pas per cap llei o norma que la justificuessin. El president del Govern espanyol Adolfo Suárez acabava de derogar la llei franquista del 1938 que abolia totes les institucions pròpies de la Catalunya republicana, però és evident que en el retorn de Tarradellas va prevaldre el referent de la legitimitat política sobre el de la mera legalitat.

Catalunya viu, de facto, l'inici d'un procés constituent. Les diferents manifestacions organitzades per la societat civil, són la base de la seva legitimitat? La legitimitat política la va generar a tots els efectes la sessió parlamentària del 27 de setembre de 2012, quan 84 dels 135 diputats del Parlament de Catalunya van votar a favor d'una consulta sobre l'Estat propi, i només 21 en contra. Les manifesta-

cions de la Diada són un catalitzador fonamental del procés, però no l'únic: l'any 1989, per exemple, el Parlament ja s'havia pronunciat favorablement sobre el dret a decidir dels catalans. En definitiva, no estem parlant d'un fet qüestionable o matisable (el nombre exacte de persones que es van manifestar, per exemple) sinó d'una decisió parlamentària clara i perfectament legal.

El desencadenant d'aquest procés ha estat la crisi econòmica? Les expectatives nacionals dels catalans i els problemes conjunturals derivats de la crisi són dues coses diferents. El catalanisme polític té un recorregut centenari i ha vist moments d'eufòria econòmica i moments de crisi profunda. Amb vaques magres o vaques grasses l'objectiu sempre ha estat el mateix, però: la preservació de la identitat catalana i del benestar dels seus ciutadans. En les actuals circumstàncies, però, això només resulta factible en el si d'un Estat propi. El desencadenant d'aquest procés ha estat el triomf del conjunt de valors i actituds que defensa el catalanisme, que van desembocar en un consens parlamentari basat en una clara majoria.

L'Estat de les Autonomies ha estat la iniciativa política fallida que explicaria l'actual situació? L'Estat de les Autonomies constituïa a finals de la dècada del 1970 una solució plausible per a la plurinacionalitat d'Espanya tot i que, en la mesura que aquesta plurinacionalitat no es va arribar a admetre mai, el seu recorregut fou sempre vacil·lant i precari. Actualment, l'Estat de les Autonomies resulta insatisfactori per a gairebé tothom, sigui per unes raons o per unes altres, no només per a Catalunya.

Escriptor i professor a la URL